

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА У КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ

Козка С.Л.

(Полтава, Україна)

У професійній діяльності учитель користується системною здатністю застосовувати загальні та спеціальні знання при вирішенні конкретної педагогічної ситуації, побачити унікальність та своєрідність кожної людини. Саморегуляція потрібна у названих випадках: педагогу потрібно вирішити нову, важко вирішувану або незвичайною для нього проблему; коли проблема не має одного головного вирішення; рішення не може бути прийнятим на даний момент часу, або існує декілька альтернативних його варіантів, але вибрати оптимальний не вдається в силу певних важелів; педагог знаходиться у стані підвищеної емоційної та фізичної напруги, що спонукає його до імпульсивних дій; рішення про подальші дії педагогу доводиться приймати без довгих роздумів за умови жорсткого дефіциту часу; стан коли дії педагога постійно оцінюються з боку і він постійно знаходиться під пильною увагою колег, учнів, керівництва, батьків; коли у певних умовах поставлені під сумнів його авторитет та престиж.

Теоретичний аналіз проблеми формування та становлення у педагога здатності до саморегуляції психічних станів у конфліктних педагогічних ситуаціях визначив такі основні функції саморегуляції діяльності педагога у ситуаціях взаємодії під час учбового процесу:

– внутрішньо та зовнішньо оцінювальні функції – визначають здатність учителя оцінювати і враховувати у процесі взаємодії як свої індивідуальні властивості та психічні стани, так і інших суб'єктів взаємодії;

– мотиваційно-стимулюючі функції – визначають стратегію і тактику поведінки в конфліктних педагогічних ситуаціях взаємодії, зокрема, бажання домогтися вирішити протиріччя або ж небажання знаходити компроміси або змінити свою поведінку в конструктивний бік;

– захисні функції – коли учитель ухиляється від проблем, не сприймає їх на достатньому рівні, не критично ставиться до проявів своїх емоцій та поведінки, а відповідальність за свої невдачі перекладає на учнів;

– прогностичні функції – коли учитель, приймаючи рішення, залежно від зовнішніх обставин, прогнозує порядок їх реалізації та наслідки, враховуючи свої індивідуальні властивості та саморегулятивні можливості;

– регулюючі функції – коли відбувається зменшення психічного напруження, в якому перебуває учитель у конфліктних педагогічних ситуаціях педагогічної взаємодії шляхом переключення уваги на варіативне подолання перепон, психологічних бар'єрів та труднощів спілкування

– функція забезпечення процесу самостворення, самовдосконалення;

– контролююча функція, яка полягає в контролі та оцінюванні особистістю власної поведінки [1].

Саморегуляція діяльності учителя у конфліктних педагогічних ситуаціях педагогічної взаємодії може бути спрямована на вирішення таких завдань: усвідомлення власного психофізіологічного стану; оцінка та чуттєве пізнання внутрішнього змісту переживань; прагнення до зниження емоційної напруги; пошук спільних інтересів, поглядів та цілей; визначення основних принципів взаємодії задля оптимізації умов налагодження контактів; спільне узгодження при

прийнятті рішень; толерантна поведінка; синтез добродесних та добропорядних форм поведінки для вирішення конфліктних ситуацій при педагогічній взаємодії.

Особистісні якості педагога як цілеспрямованість, наполегливість та самостійність, ініціативність і прагнення до успіху пов'язані із процесом саморегуляції діяльності у конфліктних ситуаціях під час педагогічної взаємодії. Відсутність саморегуляції характеризується певною пасивністю та бездіяльністю, повною залежністю від оточуючих людей або обставин, негнучкістю поведінки та імпульсивністю, підвищеною конфліктністю та агресивністю.

Відповідно до основних ланок регулятивного процесу та специфіки педагогічної взаємодії можна виокремити такі складові саморегуляції діяльності вчителя у конфліктних педагогічних ситуаціях:

– планування (самостійність та ініціативність в плануванні та постановці цілей для подальшої діяльності, прогнозування та гнучкість цілей відповідно до обставин, які змінюються, їх стійкість у конфліктних педагогічних ситуаціях педагогічної взаємодії);

– моделювання (здатність правильно визначити та конкретизувати мету діяльності відповідним конфліктним педагогічним ситуаціям, що склалися, здатність швидкого критичного оцінювання та орієнтації в ситуації, яка змінюється, вибір адекватної програми дій та тактики поведінки, стійкість цих процесів в умовах конфліктних педагогічних ситуацій педагогічної взаємодії);

– програмування (здатність визначення та побудови виконання дій та вміння виокремити серед них головне, стійкість функціонування програми дій у конфліктних педагогічних ситуаціях педагогічної взаємодії);

– оцінювання результатів (здатність визначати критерії успішності діяльності, гнучко їх змінювати в нових умовах, розвиненість процесів самоконтролю та результатів діяльності, стійкість цих процесів у конфліктних педагогічних ситуаціях педагогічної взаємодії) [2].

Процес саморегуляції особистості є провідним для життєдіяльності особистості. Він передбачає усвідомлену мотивацію вчинків та їх самооцінку і самоконтроль. Підвищує рівень свідомої стимуляції вольової активності та подолання небажаних емоційних станів, виробляє витримку при подоланні труднощів та підвищує рівень стресостійкості, створює умови для позитивної емоційної активності.

Список використаних джерел:

1. Мосьпан М. Формування здатності особистості до саморегуляції у конфліктних ситуаціях педагогічної діяльності. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32309634.pdf>
2. Дегтярова Г. Психолого-педагогічні засади діяльності педагога сучасної професійної школи. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32306977.pdf>

FORMATION OF INNOVATIVE CULTURE OF THE FUTURE MANAGER OF THE EDUCATIONAL INSTITUTION IN THE MAGISTRACY CONDITIONS OF THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

Kozlova O.H., Kozlov D.O.
(Sumy, Ukraine)

At the present stage, the educational institution is a complex and diverse institution that experiences constant tension between the managers of academic freedom